

Ik ben van sterrenstof

Roman

I believe we exist in a multiverse of universes.

Michio Kaku

An answer gone unanswered will be answered in a parallel universe.
Existence is classified in unrecorded dimensions.

Vishwanath. S. J.

Everything dies, from the smallest blade of grass to the biggest galaxy.

Stephen R. Donaldson

Eerste druk

© 2026 Gilbert Keyzer

Alle personages in deze roman zijn het product van de fantasie van de schrijver. Iedere overeenkomst met bestaande dan wel overleden personen berust op toeval.

Zoals al mijn publicaties, heb ik ook hier op geen enkele manier gebruik gemaakt van artificiële intelligentie.

Arnhem

1955

Kort na Wybo's veertiende verjaardag ging zijn vader Eugene Meyer, luchtvaart ingenieur, met vervroegd pensioen.

Als afscheidsgeschenk ontving Eugene van zijn collega's een telescoop. Wybo's vader wilde zijn vrije tijd voornamelijk besteden aan het bekijken van sterren, planeten en hun manen. De telescoop, waardoor hij vanaf zijn dakterras naar de nachtelijke hemel tuurde, bleek echter onvoldoende te vergroten en gammel in elkaar te zitten, zodat hij het instrument inruilde voor een veel krachtiger exemplaar van superieure kwaliteit, tegen zeer aanzienlijke bijbetaling.

Hierdoor werd zijn jarenlang gekoesterde belangstelling voor hemellichamen en het heelal allesoverheersend.

De povere kwaliteit van het geschenk achtte Eugene symbolisch voor de matige verstandhouding, die hij met zijn collega's achter de rug had. Hij voelde zich miskend, omdat zijn innovaties en uitvindingen zonder uitzondering werden afgewezen en hij er niet zelden om was bespot. Hij wilde niemand van hen ooit nog ontmoeten.

Eugene leed sinds een paar jaar aan multipale sclerose. Hij liep moeizaam en liet een lift in zijn villa monteren, waarmee hij zich, in een rolstoel gezeten en met de telescoop en het statief op schoot, zelfstandig naar het dakterras kon begeven. Het statief plaatste hij aldaar op een tafeltje.

Eugene mopperde vaak over het bewolkte weer, waardoor hij weinig aan zijn telescoop had. Hooguit dertig dagen per jaar zag men in Nederland een onbewolkte, nachtelijke hemel, zonder dat de maan door overbelichting de pret bedierf. Hij overwoog emigratie naar een land, onder een firmament met veel minder nachtelijke bewolking.

Wybo's moeder Wilhelmina was bijna vier jaar geleden dodelijk door de bliksem getroffen, nadat ze beschutting tegen hevig onweer had gezocht, naast een boom in het Sonsbeekpark. Het huishouden werd bestierd door Marina Sprenger, die daarnaast de verzorging van Eugene en zijn vader op zich nam. Zij was zevenentwintig, had Engels en Frans gestudeerd en gaf er privélessen in, die niet genoeg inkomen opleverden om zelfstandig te leven. Voor een klas lesgeven wilde zij niet.

Gaandeweg had zij de rol van Wybo's moeder overgenomen en haar in veel opzichten overtroffen.

‘Ik zou zo graag eens door pappa’s sterrenkijker willen kijken.’
‘Dan moet je hem dat vragen’, antwoordde Marina, terwijl ze Wybo door het blonde haar streek.
Hij keek haar in de lichtbruine, vriendelijke ogen.
‘Kun jij dat niet voor me doen?’
‘Je moet het hem gewoon zelf vragen. Je bent toch niet bang voor je vader? Je bent al bijna net zo lang als hem. Het is een mopperkont, geen boeman.’
Nee, fysieke angst kende Wybo niet voor zijn vader. Van hem had hij nog nooit een klap ontvangen, wel meerdere van zijn moeder.
Sinds haar dood was Eugene, toch al niet de makkelijkste in de omgang, in een norse, moeilijk toegankelijke man veranderd. Hij mompelde meer tegen zichzelf dan dat hij met zijn zoon en huishoudster van gedachten wisselde en kon geërgerd zuchten als Wybo hem iets vroeg, zoals kortgeleden, wat voor ziekte zijn vader had. ‘Gaat je niks aan jongen. Het is niets erfelijks, volgens onze geachte huisarts, dus maak je maar niet ongerust. Jij krijgt vast heel andere ziektes.’
Vaak hoorde hij zijn vader in diens slaapkamer tekeergaan, als Marina hem ’s avonds zijn bed in hielp. Diens gemopper en geweeklaag leek zelden tegen haar persoonlijk te zijn gericht. Hij fulmineerde tegen zijn lot, zijn pech, die rotoorlog en de bezetting, toch al ruim tien jaar geleden, zijn ex-collega’s, zijn onzichtbare, genadeloze kwelgeesten. Het gebeurde wel, dat Marina langer dan gewoonlijk bij hem bleef. Op een avond, tegen middennacht, verliet Wybo zijn slaapkamer om het toilet te bezoeken. Slechts het licht van de maan, dat door een ruitje scheen, verlichtte de overloop. De deur van zijn vaders slaapkamer ging open en zij kwam als een schim tevoorschijn.
‘Dank je wel, Marina’, hoorde Wybo hem vanuit de donkerte fluisteren. Marina schrok enorm en trok snel de deur dicht. ‘Jongen toch! Wat doe jij nog zo laat?’
‘Ik moet plassen.’
‘Ik krijg nog eens een hartverzakking van je! Stiekemer!’
Een lichte oorvijg volgde, de eerste en laatste die zij hem toediende. Het leek Wybo, alsof zij haar slaapkamer binnenvluchtte.
Hij begreep er niets van. Zij verzorgde hem en bracht hem naar bed, daar was toch niets stiekems aan. Sindsdien plaste Wybo ’s avonds enkele wekenlang door zijn open slaapkamerraam in de achtertuin, zodat hij niet de kans liep om haar opnieuw onverwacht tegen te

komen. Hij hield ermee op, nadat hij op een avond zijn vader, die in de tuin zijn pijp zat te roken, abusievelijk tegen de rug urineerde. Eugene had gevloekt en vermoedde, dat het een vogel of sproeiende kater betrof.

Wybo besloot om een gunstig moment af te wachten.

Op een zonnige lentemiddag verlieten Eugene en Marina de villa, voor een korte wandeling. Wybo's vader wandelde aarzelend, met behulp van een wandelstok. Marina duwde de rolstoel.

Ze keerden binnen een halfuur terug.

Wybo ging de overloop op en hoorde hun stemmen in de hal.

Zijn vader liet zich prijzend over zijn wandeling uit, omdat hij geen moment van de rolstoel gebruik had gemaakt.

'Ik zei het je toch, Marina! Ik ga vooruit! Dat kun je toch moeilijk ontkennen. Morgen lopen we nog verder.'

'Forceer je nou alsjeblieft niet...'

'Welnee mens, zeur toch niet altijd zo...'

'Moet je niet even rusten?'

'Niet nodig. Ik voel me beter dan in jaren. Ik ga mijn foto's bekijken.'

Wybo wachtte korte tijd, voordat hij zijn kamer verliet en de trap afging.

Hij liep naar zijn vaders studeerkamer en klopte aan.

'Koffie uiteraard! Dat weet je toch? Het is bijna vier uur!'

'Ik ben het pappa.'

Even bleef het stil.

'Wybo jongen. Kom binnen!'

Wybo kon zich niet herinneren, wanneer hij voor het laatst in zijn vaders studeerkamer was geweest. Hij mocht er niet in zijn eentje naar binnen.

Midden in de kamer stond een werktafel, waarop het balsahouten, half afgewerkte model van een ruimteschip prijkte, onder het licht van twee tl-buizen. Het was een creatie in de vorm van een langgerekt, halfopen ei, met aan de voorzijde een soort schild of scherm en bezaaid met verschillende types antennes.

Tegen drie wanden stonden boekenkasten, die tot aan het hoge plafond reikten en vele honderden boeken bevatten. De meesten ervan gingen over vliegtuigbouw, ruimtevaart, astronomie en natuurkunde.

Eugene zat in een fauteuil, dat voor het enige raam stond. Op een tafeltje lag een map vol eigengemaakte foto's van sterren en planeten. Met een vergrootglas bekeek hij een serie foto's van sterrenbeelden.

Het was een lange, magere man die grijze krullen droeg. Het hoofd leek te groot in vergelijking met het lichaam. Op zijn langwerpige neus rustte een brilletje. Een pijp met kromme steel bungelde in zijn mondhoek. Uit de kop steeg tabakswalm op. Zijn vader zoog er slurpend aan.

Wybo had een hekel aan de lucht van tabak, al dan niet verbrand. Hij begon door zijn mond te ademen, hetgeen hem de illusie gaf, dat hij er minder rook door zou binnenkrijgen.

‘Zo, mijn jongen. Je hebt dus besloten om je oude vader op te zoeken.’

‘Ik wou u iets vragen.’

‘Je wil door mijn telescoop kijken.’

‘Hoe weet u dat?’

Eugene glimlachte. Hij wenkte zijn zoon.

‘Men zou een telescoop moeten uitvinden, waarmee gefotografeerd kan worden. Bekijk deze sterrenbeelden eens.’

Wybo bekeek de bovenste foto.

‘Herken je ze?’

Wybo herkende geen enkel patroon in de enorme hoeveelheid sterren en aarzelde. Indien hij loog, zou zijn vader dat al snel doorhebben en hem voor domoor uitmaken. Als hij toegaf dat het hem niets zei, liep hij eveneens de kans op een denigrerende opmerking.

Eugene volgde met zijn wijsvinger de lijnen tussen een van de sterrenbeelden.

‘Dit is Cassiopeia. En dit...is de Grote Beer...en de Kleine Beer...’

Zo kan je overal wel lijnen tussen trekken, dacht Wybo. Ineens kreeg hij een gedachte, waarvan hij meteen wist, dat hij er indruk mee op zijn vader zou maken.

‘Zo lijkt het net, alsof al die sterrenbeeldsterren op dezelfde afstand van de aarde staan. Dat klopt dan toch niet?’

Zijn vader keek hem met verbazing aan. ‘Nee, natuurlijk staan ze niet allemaal op dezelfde afstand. Door die lijnen kun je ze gemakkelijker herkennen’, klonk het korzelige antwoord.

Wybo kreeg foto’s van de planeet Saturnus te zien. De ring glansde deels in het zonlicht.

Hij probeerde met stijgende wanhoop een intelligente vraag te verzinnen, waarmee hij althans een beetje in zijn vaders geringe achting zou stijgen. Die sterren, zo wist hij, zijn verschrikkelijk heet. Wel duizenden graden. En de planeten? Op de oppervlakte van Venus heersen temperaturen van boven de vierhonderd graden, had Wybo van

zijn vader geleerd. Heet genoeg om lood te smelten. De aarde uitgezonderd, was het verder overal ver, heel ver onder nul. Tot aan het absolute nulpunt van min tweehonderd drieënzeventig graden Celsius.

‘Als die sterren zo heet zijn, waarom is het dan overal zo koud in het heelal?’

Zijn vader schudde glimlachend het hoofd. Marina kwam hem zijn koffie brengen, keek onderzoekend tussen vader en zoon heen en weer en trok zich onmiddellijk terug.

Wybo kreeg van zijn vader een les over de afstanden in het heelal te horen. Het zei hem niets. Zijn mond zakte een beetje open.

Geërgerd onderbrak Eugene zijn uiteenzettingen.

‘Weet jij eigenlijk nog wel, wat een lichtjaar is?’

‘Dat is...een jaar waarin de zon heel veel schijnt.’

‘Dat is de afstand, die het licht in een jaar tijd aflegt, domoor.’

‘O ja, nou weet ik het weer.’

‘Hoe snel gaat het licht?’

‘Dat...dat weet ik niet meer.’

‘Ik vraag me toch wel eens af, waar jij zit met je gedachten. Ik heb het je zeker al tien keer uitgelegd. Het licht reist met een snelheid van, laat ik het afronden, om het niet te moeilijk voor je te maken, van driehonderdduizend kilometer per seconde. Onthou dat nou eens.’

‘Ik zal het goed onthouden, pappa. Het kan later goed van pas komen, in het dagelijks leven en zo.’

‘Kun je je daar iets bij voorstellen?’ ‘

‘Bij het dagelijks leven?’

‘Bij die lichtsnelheid, sukkel.’

‘Nou, dat het heel snel gaat.’

‘Je moet het zo voor je zien: dat het binnen een tel wel acht keer om de aarde heen gaat.’

Wybo knikte. ‘Ik begrijp het pappa.’

Zijn vader keek hem streng aan, van achter een wolkje tabaksrook.

‘Hoe heet de dichtstbijzijnde ster?’

‘De...noordpoolster?’

Eugene zuchtte.

‘De dichtstbijzijnde ster heet Proxima Centauri. Die staat op vier komma tweeëntwintig lichtjaar van de aarde af. Onthou je dat?’

Wybo knikte.

‘Het wordt eindelijk weer eens heldere hemel vanavond. Je mag door de telescoop kijken, op voorwaarde dat je voor die tijd hebt

uitgerekend, hoe lang een ruimteschip, dat met de snelheid van het licht reist, erover zou doen om Proxima Centauri te bereiken.'

Eugene trok een foto uit de map en tuurde ernaar door het vergrootglas. Tabaksrook dreef er onderdoor, alsof het heelal in brand stond.

Wybo begreep dat het de bedoeling was, dat hij de studeerkamer verliet. Zonder groet liet hij zijn vader alleen, om vervolgens zijn kamer op te zoeken. Uit protest probeerde hij hard op de traptreden te stampen, hetgeen door de dikke loper grotendeels werd geabsorbeerd. Ontmoedigd liet hij zich op zijn bed zakken.

Pap is gemeen, vond Wybo. Hij weet heus wel, dat ik zoiets niet kan uitrekenen. Ik ben nou eenmaal dom. En dom zal ik blijven, al leer ik tienduizend getallen uit mijn hoofd. Net als mamma. We zijn met te weinig hersens geboren.

Hij dacht aan de hitte van de sterren en hoe die blijkbaar verloren ging in de onvoorstelbaar grote leegte eromheen. Waar bleef dan die hitte? Waarin werd die omgezet? Misschien wel in licht.

Zou de bliksem die zijn moeder had gedood, er misschien vandaan komen? Hij herinnerde zich wel, dat zijn vader hem had verteld, dat zo'n bliksem nog heter is dan de zon. Die kon dus nooit van de zon afkomstig zijn.

Zou er iets van haar zijn overgebleven? Wybo herinnerde zich haar zwarte doodskist. Misschien zag hetgeen er van haar was overgebleven wel net zo zwart. Hij fantaseerde, dat alleen haar schoenen teruggevonden waren, waaruit rook opsteeg en verder niets anders dan een hoopje as, aan de voet van een Sonsbeekse beuk, die door het geweld doormidden gespleten stond.

Hij meende de deur van de studeerkamer te horen. Meteen verliet Wybo zijn kamer en haastte zich de trap af, om het boek over sterren dat hij kende op te zoeken, in de hoop dat daar wellicht een berekeningswijze in stond, die hij zou kunnen gebruiken. Voorzichtig opende hij de deur, met een smoes op de lippen. Zijn vader had de kamer inderdaad verlaten.

Wybo vond het boek vrijwel onmiddellijk en sprintte de treden op naar zijn kamer. Al bladerend kwam hij bij een hoofdstuk terecht, dat over Proxima Centauri ging.

Het bleek hier om een rode ster te gaan, acht keer kleiner dan de zon. Deze dwergster is ook veel minder heet.

Daar kan die bliksem dus helemaal nooit vandaan gekomen zijn, want die zou allang zijn afgekoeld, concludeerde Wybo. Als je daar op een

planeet woont, dan zie je het 's ochtends van zwart naar rood worden, net als in die doka.

Hij herinnerde zich, dat hij ooit, in de tijd dat Eugene zijn foto's van de sterrenhemel nog zelf ontwikkelde, als kleuter diens doka binnenstapte, zodat de foto's overbelicht raakten.

Dat leverde hem de eerste klap van zijn moeder op, die hij zich herinnerde.

Tot zijn vreugde vond Wybo aan het einde van het boek een verhandeling over de lichtsnelheid, waarin een berekening stond, dat het licht per jaar een afstand van negen komma vijf biljoen kilometer aflegde.

Negenenhalf keer vier komma tweeëntwintig lichtjaar...nee, daar kwam Wybo niet uit. Hij beschikte niet over een telmachine. Hij besloot om de som te onthouden en bracht het boek terug, onafgebroken de som fluisterend repeterend.

Op het moment dat hij het op zijn plek zette, ging de deur van de studeerkamer open en kwam Eugene binnen.

Bliksemsnel draaide Wybo zich met zijn rug naar de boekenkast.

'Wat doe jij hier nou? Je weet toch, dat ik niet wil hebben dat je hier rondscharrelt zonder mij?' klonk het boos.

'Ik heb het uitgerekend, pappa en ik wilde naar uw ruimteschip kijken. Ik dacht dat u nog in uw kamer was...'

De man keek bedachtzaam naar zijn balsahouten creatie.

'Ach ja, mijn schip...'

'Het licht reist met een snelheid van negenenhalf biljoen kilometer maal vier komma tweeëntwintig', sprak Wybo nerveus.

Eugene knikte bedachtzaam. 'Dat is juist. Hoe kwam je daarbij?'

'Ik herinnerde me de afstand die het licht in een jaar tijd aflegt.'

'Dus dan heb je toch iets onthouden, van al hetgeen ik je heb proberen bij te brengen.'

Wybo had verwacht, dat zijn vader hem om de uitkomst van die som zou vragen.

Kennelijk tevreden ging de gepensioneerde in zijn fauteuil zitten, alwaar hij tabak in zijn pijp propte.

Ben ik nou iets minder dom geworden, vroeg Wybo zich af.

Zonder meer weggaan durfde hij niet. 'Heeft u dat ruimteschip ontworpen om ermee naar de sterren te reizen?'

Verrast keek zijn vader hem aan. 'Inderdaad Wybo.'

'Er zit nog geen motor in.'

‘Ik bedoel uiteraard niet dit exemplaar. Ik ben een luchtvaartingenieur geweest. Ik wilde heel graag kernfysicus worden. Mijn vader besliste anders. Toch lukte het me, om me naast mijn werk bezig te houden met het bedenken van een raketmotor, die zo krachtig is, dat ermee met bijna de lichtsnelheid naar Proxima Centauri en wellicht zelfs naar Alpha Centauri gereisd kan worden. Ik zeg met opzet bijna, omdat we reizen met lichtsnelheid niet zouden overleven. Onze massa zou oneindig worden, volgens Einstein. Ik heb een ontwerp getekend van een motor, die werkt op kernfusie. De warmte die hierbij vrijkomt, wordt omgezet in elektriciteit en die energiebron zou door de motor gebruikt kunnen worden. Dat ontwerp heb ik ze natuurlijk niet gegund. Ik heb het hier in mijn kamer, zonder dat ik over de machinaties beschik om het ontwerp verder te ontwikkelen, als een soort eigengemaakte trofee of aandenken.’

Straks gaat hij me weer van die moeilijke vragen stellen, vreesde Wybo. Hij merkte, dat hij een beetje in achtting gestegen was, vandaar dat zijn vader hem blijkbaar de moeite waard leek te vinden om over zijn machine te vertellen.

‘Ik durfde mijn ontwerp niet openbaar te maken, uit angst dat iemand met mijn idee aan de haal zou gaan. Het was nog niet ver genoeg ontwikkeld om er octrooi op aan te vragen. Je weet toch wat een octrooi is?’

‘Ja pappa’, loog Wybo.

‘Wil je het ontwerp zien?’

‘Graag pappa.’

Eugene kwam overeind en slofte naar een van de boekenkasten. Hij trok een map tevoorschijn, die hij naast het ruimteschipmodel neerlegde en opensloeg.

Wybo kreeg een tekening te zien van een plasmamotor, die in een opengewerkte reactor was bevestigd. Van de details, die hij van zijn vader te horen kreeg, begreep hij niets.

‘Wij zullen het niet meer meemaken, mijn jongen, dat we op deze manier kunnen reizen. Ooit zal het gebeuren.’

‘Misschien kan ik kernfysicus worden. Dan kan ik uw ontwerp verder afbouwen.’

Glimlachend legde Eugene een hand op de schouder van zijn zoon.

‘Je bent een aardig joch, Wybo. Niet veel meer dan dat. Blijf je best doen op school. Ook jongens met jouw verstand zijn nou eenmaal nodig, voor productie of dienstverlening.’

Marina klopte op de deur. De avondmaaltijd stond klaar.

Wybo bezocht het toilet en waste er zijn handen. Hij opende de deur en hoorde in de keuken, waarvan de deur op een kier stond, zijn vader met Marina praten.

‘Die jongen wil kernfysicus worden’, sprak Eugene op honende toon.

‘Hij is al net zo dom als zijn moeder.’

‘Dat kun je toch niet weten? Hij moet nog naar de hogereburgerschool. Wie weet wat voor talenten hij heeft!’

‘Ach welnee, Marina. Dat niveau heeft hij nou eenmaal niet. Die sufferd vergeet meer dan de helft van hetgeen ik hem vertel. En je hebt zijn schoolrapporten gezien. Misschien dat hij de MULO haalt. En anders kan hij koekenbakker of verkoper aan huis worden. Handig is hij ook al niet, anders stuurde ik hem naar de ambachtsschool of hoe heet die school tegenwoordig?’

Dat was het moment, waarop Wybo voor het eerst haat tegen zijn vader begon te koesteren. Hij kuchte om zijn komst aan te kondigen en liep om naar de eetkamer, alwaar hij bij het raam wachtte op Eugene en Marina.

Zijn vader kwam binnen en ging aan tafel zitten, zonder oogcontact met zijn zoon te zoeken.

Wybo schoof aan. Hij vreesde dat zijn vader zijn boosheid zou opmerken.

Marina kwam de eetkamer binnen.

‘Zo Wybo, ik hoor dat je vanavond sterren gaat kijken’, sprak zij, onderwijl een dampende schaal tussen de borden plaatsend.

‘Misschien kan ik er een paar plukken’, antwoordde Wybo langzamer dan gebruikelijk, hierbij zo stompzinnig mogelijk uit zijn ogen kijkend.

‘Doe dat liever niet, want dan verbrand je je handjes’, waarschuwde zij glimlachend.

Eugene schudde zuchtend het hoofd, onderwijl de ogen opwaarts draaiend.

De maaltijd verliep grotendeels in zwijgzaamheid.

Misschien wordt pappa ook door de bliksem getroffen, dacht Wybo.

Als hij tijdens onweer door zijn telescoop kijkt. Krak! Dwars door zijn oog heen.

Zijn kop zal nog veel harder roken dan zijn pijp. Uit zijn neus, zijn mond en zijn oren. Dan is die sterrenkijker van mij. Als de lenzen gebarsten zijn, dan hoeft ik dat ding natuurlijk niet. Als hij dood is, dan trouw ik met Marina. Marina is zo mooi. Mooier dan mamma.

Hij had zijn moeder nooit naakt gezien. Op een dag, enkele maanden geleden, was hij vroeger dan gebruikelijk van school thuisgekomen. In de hal hoorde hij radiomuziek, die van boven leek te komen. De stem van Marina zong met de melodie mee, gezongen door een zwoele vrouwenstem, op een langzaam ritme, met piano en blazers. Wybo meende Duits te horen. Hij was de trap op geslopen en naderde voetje voor voetje de deur van Marina's slaapkamer, die op een kier stond.

De gordijnen waren er half opengetrokken. Om de deur heen glurend, zag hij haar naakt dansen, voor een hoge spiegel, op het ritme van de muziek. Zij draaide glimlachend om haar as, met hooggeheven handen en zong een refrein mee. Het kastanjebruine haar, meestal opgestoken, zwierde nu als een sluier om haar hoofd. Op haar onderbuik prijkte een bos zwarte krullen.

De compositie kwam ten einde. Door geruis heen, kondigde een metaalachtige stem het volgende nummer aan. Er klonk een snel, opzweepend ritme, dat door Marina met voet-en heupbewegingen gevolgd werd. Haar swingende borsten trilden als puddingen.

Wybo trok zich ongezien en geluidloos terug. Hij sloop de trap af, trok met grote zorgvuldigheid de voordeur achter zich dicht en rende bij de ouderlijke woning vandaan.

Zou ze me gezien hebben, vroeg hij zich ongerust af. Ik denk van niet, anders zou ze wel gestopt zijn met dansen. Stel je voor, dat ze me had ontdekt! Zou ze me hebben uitgenodigd om mee te dansen?

Op een grasveldje, grenzend aan het Sonsbeekpark, trof hij vijf klasgenootjes aan, die hem uitnodigden om mee te voetballen. Ze hadden doelen gemaakt door aan weerszijden van het veldje takken in de grond te steken.

Na een korte wedstrijd vroeg Wybo ze, of ze ooit een blote vrouw hadden gezien.

Iedereen beweerde van wel.

Wybo wist dat ze logen. 'Ik ook. Daarnet nog.'

'Je moeder zal je bedoelen.' De jongens lachten Wybo uit.

'Ik heb geen moeder meer.'

Smalende opmerkingen werden zijn deel. Woede en verdriet streden om voorrang. Hij vluchtte het veld af, door gejoel achtervolgd.

Onderweg naar huis dacht hij aan Marina's lichaam, waarvan hij zich herinnerde, dat er striemen van haar ondergoed op te zien waren.

Wybo liep om de villa heen en opende met dezelfde voorzichtigheid de keukendeur. Hij luisterde, hoorde geen muziek.

Hij ging de keuken binnen en botste bijna tegen Marina op, die van achter een keukenkastdeur vandaan kwam.

‘Jongen toch! Waarom maak je me iedere keer zo aan het schrikken?’

‘Ik dacht dat u boven was.’

‘Waarom zeg je nou ineens u tegen me?’

Hij haalde zijn schouders op.

‘Waarom bloos je zo? Heb je soms een vriendinnetje, waar je vandaan komt?’

‘Ik denk van wel.’

‘Wat fijn voor je! Hoe heet ze?’

‘Dat...moet ik haar nog vragen.’

Ze keek hem aan op een manier, waarvan hij dacht: ze weet dat ik haar heb zien dansen.

Nadat de duisternis was gevallen, namen Wybo en zijn vader de lift naar het dakterras. Het was een lauwe lenteavond. In het westen zagen ze nog een smalle, rozegele schittering, terwijl de eerste sterren reeds waren verschenen.

‘Wat zijn sterren eigenlijk, pappa.’

Eugene ging op een tuinstoel zitten, plaatste de telescoop op het statief, stelde het toestel in en keek hem aan.

‘Ik zal jou een geheim vertellen, jongen. Iedere keer als er een mens sterft, dan verschijnt er een nieuwe ster aan de hemel.’

‘Is een van die sterren dan mamma?’

Eugene knikte.

‘Heeft u haar al ontdekt?’

‘Dat is niet mogelijk. Daar zijn er veel te veel van. Vanaf hier lijken ze bovendien allemaal op elkaar, zoals je kan zien. Weet je wel dat iedere molecuul van onze lichamen ooit sterrenstof is geweest?’

‘Nee, dat wist ik niet. Daar ben ik te dom voor. Wat zijn moleculen?’

‘Volgens mij ben jij ooit flink op je hoofd gevallen.’

Het was geheel donker geworden.

Eugene zette zijn brilletje af en keek door de telescoop en bewoog het instrument langzaam van links naar rechts.

‘Mag ik wat vragen, pappa?’

‘Dat mag je.’

‘Als er een kindje geboren wordt, verdwijnt er dan telkens een ster?’

‘Ja jongen, dan verdwijnt er telkens een ster.’

Zou die vent nou zelf geloven wat hij vertelt, vroeg Wybo zich af.

‘Kijk jij eens even en vertel me wat je ziet.’

Wybo benaderde de telescoop en keek.

Hij zag zwermen van talloze sterren, lichtstrepen die door de Melkweg suisdan en een cirkelvormige vlek.

‘Ik zie vliegende sterren en een planeet, tenminste ik denk dat het een planeet is.’

‘Dat zijn kometen, Wybo, hoe vaak moet ik je dat nou nog vertellen?’

‘Ik weet het niet.’

‘Dat zijn kleine hemellichamen van gas, stof en ijs. Onthou je dat nou eens een keer? En die planeet, hoe heet die?’

‘De Pintoplaneet!’

‘Wat is dat nou voor onzin?’

‘Dat heb ik uit dat boek van me: Sjors en Sjimmië naar de Pintoplaneet. Daar is water waar je niet nat van wordt.’

Eugene keek naar het plafond.

‘O lieve Heer, wat heb ik toch op mijn geweten, dat u mijn zo’n imbeciel heeft geschonken?’

‘Jupiter?’

‘Sjonge jonge, je raadt het nog goed ook. Hoeveel planeten ken je? En waag het niet om die Pinto erbij op te noemen!’

‘Nou eh...Jupiter, Saturnus, Mars, de maan...’

‘Nee, niet de maan. De maan is onze satelliet!’

Wybo’s vader noemde de negen planeten van ons zonnestelsel.

‘Onthou dat nou, dat zijn dus de planeten.’

‘Een planeet. Planeet planeet planeet...’

‘En vertel me welke sterrenbeelden je kan onderscheiden.’

‘Sterrenbeelden?’

Eugene vloekte zachtjes. ‘Wat heb ik je nou vanmiddag laten zien?’

‘Eh...foto’s.’

‘Waarvan dan, gloeiende sodeju?’

‘Even nadenken hoor, pappa...’

‘Ik ben dus nu getuige van een fenomenale intellectuele prestatie.’

‘Sterren met lijntjes ertussen!’

‘Tsjonge jonge, hij is eruit hoor! Nou, als jij zo doorgaat, dan ben je binnen een jaar of tien gegarandeerd een van de meest prominente kernfysici van de hele wereld! Als ik dat nog mag meemaken! Goed, we moeten geduld oefenen, ook voor de gebrekkigen onder ons. Wat zijn dan die sterren met die lijntjes ertussen?’

‘Ik weet het niet meer, pappa. Soms lijkt het, alsof er iets wegvalt achter mijn ogen.’

‘Nou weet ik het zeker. Op je harses gevallen!’

Wybo gluurde opnieuw door de telescoop.

‘Pap! Ik zie een vliegende schotel!’

Eugene duwde zijn zoon opzij en keek.

‘Waar dan?’

‘Het was een grapje, pappie.’

‘Clown in een circus, dat lijkt mij nog het meest kansrijke voor je. Nou, dit is dus hopeloos, laten we weer naar beneden gaan. Voordat dat povere breintje van je overbelast raakt.’

‘Ik vond het heel erg interessant, pappa.’

‘Dat zal best.’

‘Planeet, planeet, stront aan mijn reet.’

‘Wat bazel je nou?’

‘Een ezelsbruggetje, zodat ik uw wijze les nooit meer vergeet. Als u nou in de lift gaat zitten, dan geef ik u de telescoop aan.’

Eugene gaf gehoor aan dit voorstel. Moeizaam kwam hij overeind en nam plaats op het stoeltje.

Wybo nam statief en telescoop in zijn armen, liep ermee naar zijn vader en liet pardoes het instrument uit zijn handen vallen. Het rolde tot aan de voeten van Eugene.

‘Die jongen is dus niet goed bij zijn hoofd. Definitieve diagnose van mijn kant. En het wordt met de dag erger’, beweerde Eugene de volgende ochtend aan de ontbijttafel.

‘Hij wordt altijd behoorlijk nerveus van je. Sorry dat ik het zeg, maar je kleineert hem bijna voortdurend. Je bent bijzonder ongeduldig met hem.’

‘Zelfs een engel zou nog geduld tekortkomen. En nou zit er een barst in de voorste lens van mijn telescoop. Ik kan dat toestel dus wel weggooien! Anderhalf duizend gulden naar de menoksie!’

‘Sorry pappa. Ik zal een krantenwijk nemen, dan kan ik een nieuwe voor je kopen.’

Zijn vader snoof verachtelijk. ‘Hoe lang denk je dat je dan moet werken?’

‘Een lichtjaar of zo.’

‘Waarom heb je dat apparaat dan ook niet verzekerd?’ vroeg Marina. Eugene negeerde die vraag. Stuurs keek hij de tuin in.

Marina keek in de richting van de gang. ‘Daar zal je de post hebben.’

Zij verdween naar de gang, kwam terug met een handvol enveloppen en ging aan tafel zitten. ‘Rekeningen...een brief van...je pensioenfonds en van je broer Ferdinand uit Argentinië!’

Eugene nam de brief van zijn broer in ontvangst, scheurde de envelop open en trok er beschreven vellen papier en zwart-witfoto's uit.

Op alle foto's was een man te zien, die sprekend op Eugene leek. Op sommige ervan waren op de achtergrond mannen zichtbaar, die met langhoornige koeien bezig waren. Een van de foto's liet Ferdinand zien op een paard, voor een haciënda met een veranda.

Eugene begon de brief te lezen.

‘Mag ik van tafel?’

Marina knikte. ‘Wat ga je doen vandaag? Misschien wil je met me mee naar de stad. Ik ga bij m'n zusters langs. Als je wil, kunnen we een ijsje

eten en naar de bios.'

'Ik wil met het ruimteschip van pappie spelen.'

'Als je dat toch waagt! 'brulde Eugene, met woedende ogen van de schrijfsels opkijkend. 'Ellendepukkel!'

'Ben je daar nou niet een beetje te oud voor?' vroeg Marina.

'Eerder te dom, denk ik.'

Wybo verliet de eetkamer. Hij klom naar zijn kamer, haalde een rubber voetbal onder zijn bed vandaan en ging ermee naar buiten, op zoek naar jongens zoals hij, waarmee hij omging en die op deze rustige zondagochtend wellicht wilden voetballen.

Wybo zwierf door straten, over pleinen en doorzocht het Sonsbeekpark, zonder iemand te vinden.

Er wandelden keurige families, met de kinderen zowat aan de leiband. Waar zou de boom staan, waar mamma is doodgegaan? Die zal wel in de fik gevlogen zijn.

Alle beuken en ander boomsoorten die hij bekeek, verkeerden in vrijwel ongeschonden staat.

Hij slenterde door het heuvelachtige park, dronk water uit het stroompje bij de Witte Watermolen, schopte de bal per ongeluk midden in een groep eenden, die verontwaardigd snaterend de vijver in vluchtten, verliet het park en belde bij diverse adressen aan. Als er al iemand opendeed, betrof het een vader of een moeder, die meldde familiebezoek te verwachten, zodat de kinderen thuis dienden te blijven, mede omdat ze hun zondagse kleding droegen.

Wybo wandelde op goed geluk verder. Af en toe liet hij de bal stuiteren of trapte hij er tegenaan, om er vervolgens achteraan te hollen.

Leuker was het, om in opwaarts lopende straten de bal voor zich uit te spelen en te voorkomen, dat die de stoep af zou denderen, terug naar het park.

Ja, ik ben te oud voor speelgoed, was hij het met Marina eens. Ik zou misschien naar een sportclub kunnen. Ik kan toch niet dag in dag uit alleen maar naar school gaan en boeken lezen.

Hij voelde spijt over de telescoop. Hij had zijn vader aan het schrikken willen maken en het toestel halverwege de val op willen vangen.

Anderhalf duizend gulden kostte die telescoop.

Een voor hem onbegrijpelijk getal, even onbevattelijk als negenenhalf biljoen. Naar zijn gevoel zou hij zijn hele leven moeten werken, om zoveel geld bij elkaar te verdienen.

Hij moest lachen om het infantiele verhaal van zijn vader.

Er kwamen steeds meer mensen op aarde. Dan zouden er toch meer sterren verdwijnen dan erbij kwamen en zou je dat toch aan de open plekken in het firmament moeten zien? En wie was de zon dan geweest? De dikste mens op aarde?

Wybo hield het voor mogelijk dat alle sterren en wellicht ook hun planeten levende wezens waren. Hij had gelezen dat sommige indianen daarvan overtuigd waren. Als sterren konden sterven en dat gebeurde aan de lopende band, net zoals er ook voortdurend sterren geboren werden, zo wist Wybo uit de boeken van zijn vader, dan betekende dat toch dat ze in leven waren geweest? Misschien waren planeten wel overleden sterren.

Pappa denkt dat hij alles weet. Dat is dom van hem. Niemand kan alles weten. Als ik geen kernfysicus kan worden, dan word ik astronoom. Die vent denkt echt dat ik nog een klein kind ben. Een kleuter zonder veel hersens. Mamma vond hij ook dom. Hij vindt iedereen dom. En dat is niet slim.

Van zijn moeder herinnerde hij zich weinig. Ze was niet zorgzaam, beurtelings opgewekt en somber van stemming en liet zich niet zomaar alles door Eugene zeggen.

In de villa was geen enkel portret van haar te vinden.

Mamma en pappa hielden niet van elkaar, wist Wybo, die zich hevige ruzies tussen zijn ouders herinnerde en zich het gelaat van zijn moeder slechts vaag voor de geest kon halen. Soms was zij dagenlang verdwenen.

Van bezoekende politieagenten, die haar thuisbrachten, had hij begrepen, dat zij soms dagenlang over straten en door parken en bossen zwierf.

Na haar terugkeer hing er dagenlang een dreigende, drukkende stilte in huis. Zijn ouders leken daarbij een wedstrijd aan te gaan, wie er het langst zwijgen kon. Meestal verloor zijn moeder, doordat ze begon te gillen en huilend naar de slaapkamer vluchtte en zijn vader zich genoodzaakt zag om haar te volgen, om haar te kalmeren.

Hij probeerde hierbij zijn lijzige stem geruststellend te laten klinken.

Wybo slenterde huiswaarts, met de bal onder zijn arm. Marina was vertrokken. Zijn vader zat ongetwijfeld in de studeerkamer. Wybo kon de stank van diens pijp ruiken in het trappenhuis, terwijl hij naar zijn kamer klom. Hij ging op bed liggen en bladerde door zijn stripverhalen.

De boeken in zijn verzameling, die oorspronkelijk voor volwassenen geschreven waren, had hij ook allang uit. In de kasten van zijn vader stonden geen romans.

Wybo wist, dat Marina een boekenkast met romans en verhalen in haar slaapkamer had. Hij durfde daar nooit naar binnen te gaan. Hij hoorde zijn vader zuchtend de lift uitkomen, op weg naar zijn slaapkamer voor het middagslaapje. Wybo meende even later een klagelijk geschrei vanuit die kamer te horen. Hij achtte het onbestaanbaar, dat zijn vader ooit zou huilen en dwong zichzelf de mogelijkheid op, dat het om een straathond ging.

De dag trok voorbij, uiterst traag, als met tegenzin, alsof niets meer in herinnering zou mogen komen.

‘Ik heb een buitengewoon belangwekkende brief van mijn broer ontvangen’, beweerde Eugene aan tafel.

‘Lees die dan voor, na het dessert’, stelde Marina voor.

‘Dessert hoeft ik niet.’ Verstoord keek Eugene naar zijn zoon, die zijn ogen scheel naar binnen had gedraaid en met een mes in een neusgat peuterde. ‘Als jij zo doorgaat, jongeman, dan kom je binnenkort in een gesticht terecht! En dan mis je wat waarschijnlijk het grootste avontuur in jouw leventje kan wezen! We gaan namelijk op reis!’

Wybo trok het mes terug. ‘Wat leuk, pappa! Is uw ruimteschip eindelijk af? Naar welke planeet vliegen we?’

‘Nee, natuurlijk niet, sukkel! Mijn broer heeft ons uitgenodigd om hem op te komen zoeken. We gaan met het vliegtuig. We kunnen op zijn haciënda logeren in het gastenhuis.’

‘Waar woont je broer dan?’ vroeg Marina.

‘In San Carlos de Bariloche! Dat ligt in Argentinië, helemaal bij de grens met Chili. Hij fokt paarden en koeien.’

‘Dat is zowat aan de andere kant van de wereld’, wist Marina. ‘Jij kan zo’n reis toch helemaal niet aan, in jouw toestand?’

‘En waarom zou ik die niet aankunnen? Je hebt toch gezien, dat ik geen rolstoel meer nodig heb?’

‘Bij multiple sclerose kan het tijdelijk wel beter gaan en dan weer erger worden, dat zei de huisarts toch? Wat als je onderweg of daar in Argentinië een terugslag krijgt? Misschien hebben ze daar geen goede dokters.’

‘Onzin! Ik ga die reis regelen, dan kunnen we er in het weekend voor de grote vakantie naartoe vliegen. We kunnen er zes weken logeren, voordat Wybo naar de MULO gaat.’

‘Ik blijf liever thuis’, verklaarde Wybo.

‘Je kan toch niet alleen thuisblijven, Wybo. Daar ben je nog veel te jong voor’, zei Marina.

‘Dan blijf jij toch ook thuis!’

‘Geen sprake van!’ riep Eugene. Jullie gaan alle twee mee. Jullie zullen daar een sterrenhemel zien, nog veel grootser en uitgebreider dan op het noordelijk halfrond. En jij kan toch paardrijden, Marina? Nou, dan kan je je hart ophalen daar!’

‘Ik zal toch zelf wel uitmaken, of ik meega!’ vond Marina.

‘Ik zal je het dubbele betalen, van hetgeen je nu van me krijgt uitbetaald.’

‘Wanneer vliegen we?’ vroeg zij.

Tijdens de voorbereidingen op de reis, zoals het bezoek aan een reisbureau, ondervond Eugene een fikse terugslag.

Opnieuw werd hij vrijwel geheel rolstoelafhankelijk, hetgeen hem echter niet van zijn voornemen afbracht om naar Argentinië te reizen. Wybo slaagde er nog net in, om zijn diploma van de lagere school te halen.

Een eenzame zeven viel op tussen een rijtje zessen en een vijf.

‘Als het me daar bevalt, dan blijven we daar wonen en zal ik je verder onderwijzen’, beloofde Eugene zijn zoon.

‘Dan vlucht ik terug naar Nederland.’

‘Ik ga met je mee’, beloofde Marina.

‘En je salaris dan?’ vroeg Eugene.

‘Het was maar een grapje. Ik zou trouwens altijd wel een baan vinden.

Misschien ga ik wel als gezelschapsdame aan de slag.’

‘Wat voor gezelschap dan?’ wilde Wybo weten.

‘Vieze oude rijke mannetjes.’

‘Ondankbaar stel!’

‘Nee, even serieus Eugene, je spreekt de taal niet eens!’

‘Ze begrijpen daar behalve Spaans, heus wel Engels en Duits. Weet je wel, uit hoeveel landen er de afgelopen eeuw naar Argentinië zijn geëmigreerd?’

‘Tweeduizend biljoen!’ riep Wybo.

Teleurgesteld over hun commentaar, trok Eugene zich mopperend naar zijn kamer terug.

‘Ik wil echt niet naar Argentinië’, pruilde Wybo. Hij vouwde zijn armen op tafel en legde er zijn hoofd op.

‘Ik denk, dat de reis hem zodanig zal vermoeien, dat hij halverwege alweer terug wil.’

Wybo herinnerde zich een vakantie met zijn ouders. Ze hadden zes jaar geleden een appartement aan een strandboulevard gehuurd. Een week lang blies harde wind zand over de boulevard, waarna het de week daarop eindeloos begon te regenen. Hij zou nooit de intense verveling, de landerigheid en de eindeloze gezelschapsspelletjes vergeten.

Pa had ervoor betaald, dus van vroegtijdige terugkeer was geen sprake. Ik weet nog steeds niet, wat voor ziekte pappa heeft. Wie weet gaat hij onderweg dood. Het gaat al minder met hem, de laatste tijd.

Met die gedachten zocht Wybo zijn kamer op, zonder dat hij er zich schuldig bij voelde.

De volgende ochtend liet Eugene zich door een taxi ophalen, om zijn huisarts te bezoeken en daarna de door hem bestelde telescoop op te halen.

Wybo maakte van de gelegenheid gebruik om in de boekenkasten van zijn vader op zoek te gaan naar een boek over Argentinië. Hij kon niets vinden en bezocht vervolgens de plaatselijke bibliotheek. Hij kwam thuis met een boek over Zuid-Amerika en over Argentinië en zocht Marina op, die in de keuken bezig was. Ze droogde haar handen af. Ieder nam een boek en begon te lezen en plaatjes te bekijken. Het boek dat geheel Zuid-Amerika behandelde, was met zwart-witfoto's geïllustreerd. In het boek over Argentinië waren talrijke kleurenfoto's opgenomen. Ze keken naar de Andes, met de ruw gebeitelde, besneeuwde bergtoppen, naar Lama's, boeren en boerinnen met poncho's en zwarte hoeden, naar San Bariloche, de Rio Negro en condors, die zweefden boven immense dieptes.

Ze raakten er danig van onder de indruk.

'Ik kan geen Spaans', treurde Wybo.

'Ik een klein beetje. Voor de oorlog geleerd van een Spaanse stalknecht en zijn vrouw. Spreken kan ik het niet zo goed, maar verstaan wel. Het is volgens mij niet zo'n moeilijke taal om te leren.'

'Hoe komt je vader nou aan een Spaanse stalknecht?'

'Dat vertel ik je nog wel eens.'

'Het is er wel erg mooi', vond Wybo. 'Straks wil pappa daar voorgoed blijven.'

'Daar is hij te ziek voor.'

'Wat heeft hij eigenlijk voor ziekte?'

'Je vader heeft multipale sclerose. Dan heb je ontstekingen in je hersenen en je ruggenmerg. Daardoor kan hij niet zo goed meer lopen en is hij zo moe de hele tijd.'

'Kan pappa beter worden?'

'Nee Wybo, die ziekte is nog niet te genezen.'

'Gaat pappa dan dood?'

'Volgens de huisarts overlijdt je op den duur meestal aan longontsteking, omdat je verzwakt raakt. Zo ver is het nog lang niet hoor.'

'Waarom ben je vandaag niet met hem mee?'

‘Omdat hij bang was, dat ik samen met de huisarts zou proberen hem die reis uit zijn hoofd te praten.’

‘Dan moet de huisarts het in zijn eentje doen.’

‘Dat zal hem niet lukken. Als eigenwijsheid niet bestond, zou hij het hebben uitgevonden.’

‘Als pappa doodgaat, kunnen we hier dan blijven wonen?’

‘Dat denk ik niet, Wybo. Je bent minderjarig, je zou aan een pleeggezin worden toegewezen.’

‘Kun je dan mijn pleegmoeder worden?’

Marina glimlachte. ‘Daar is ook een pleegvader voor nodig. En die is er niet.’

Wybo wou haar ten huwelijk vragen. Hij durfde niet.

‘Waarom doe je de laatste tijd zo raar, als je bij je vader in de buurt bent?’

Hij haalde zijn schouders op.

‘Hij vindt me dom. Ik kan niks. Ik vergeet alles.’

‘Dus jij dacht, dan zal ik hem laten zien, hoe dom ik werkelijk kan zijn.’

Wybo knikte. Zo had zijn moeder nog nooit met hem gesproken.

‘Je kan je ook weer gewoon gaan gedragen en je best doen op school. Laat hem zien wat je kan. Misschien mag je dan naar de Hogeburgerschool, als je je mulodiploma hebt.’

‘Ik onthou bijna niks van wat ik leer. Het waait allemaal door m’n hoofd heen.’

Marina legde een hand op de zijne.

‘Luister eens Wybo. Je bent echt geen domoor. Je vader vertelde me over dat rare rijmel over de planeten. Je maakte een ezelsbruggetje. Dat kan je dan toch ook op school doen? Telkens als je iets leert, waarvan je bang bent dat je het vergeet, dan bedenk je gewoon zo’n ezelsbruggetje. Je kunt ook associëren. Dan moet je proberen het onderlinge verband van wat je probeert te leren in te zien.’

‘Ik zal het proberen’, klonk het zowel nukkig als wanhopig.

Hij vroeg zich af, hoe hij duizenden van die bruggetjes kon bedenken en onthouden. Daar waren dan op hun beurt weer andere ezelsbruggetjes voor nodig. Hij zag enorme kuddes ezels voor zich, die over die bruggetjes galoppeerden.

Marina nam zich voor, om hem, na terugkeer uit Argentinië, zoveel mogelijk met zijn huiswerk te helpen, zonder om toestemming van Eugene te vragen.

De daaropvolgende dagen bezocht zij haar zussen en hun gezinnen en haar vriendinnen om afscheid te nemen.

Nee, ik heb geen verhouding met Eugene. Het is echt geen verkapte huwelijksreis. Het idee zeg! Jullie gunnen me wel wat!
Ze beloofde ansichtkaarten te sturen.

San Carlos de Bariloche

1955

Het vliegtuig taxiede naar de startbaan. Wybo, die bij het raampje zat, keek met ontzag naar de twee rechterpropellers. De metalen bladen veranderden in vage cirkels. Het toestel hield halt, wachtend op toestemming om op te stijgen.

Ergens achter hem hoorde en voelde hij een bulderend gegrom.

Het vliegtuig schoot voorwaarts en verhief zich van de aarde.

Wybo voelde zich zweven. Hij raakte in paniek en greep de pols van Marina.

Zij stelde hem gerust. Zij was de enige van hen die ooit gevlogen had.

Eugene trok uit de hoes aan de achterzijde van de stoel voor hem een zak, boog zich voorover en braakte er hartstochtelijk in.

Eenmaal horizontaal vliegend, raakte Wybo zijn laatste restje angst kwijt.

Een stewardess haalde de kotszak op en gaf Eugene een nieuwe.

Hij wilde het toilet bezoeken, met hulp van Marina, die weinig voor hem kon doen in die uiterst beperkte ruimte. Ze bleven geruime tijd weg.

Hij keek naar de wolken en de zee, die er tussendoor glom in het tanende zonlicht. Het avontuur begon hem te bevallen.

Geholpen door Marina en een stewardess keerde zijn vader naar zijn stoel terug. Wybo schrok van diens betraande gezicht.

Hij haalde zijn pijp tevoorschijn en begon te roken, totdat klagende passagiers, die hij negeerde, een stewardess te hulp riepen.

Mopperend doofde Eugene zijn pijp. Hij viel in slaap. Op verzoek van Marina lieten de stewardessen hem met rust, tijdens het uitdelen van de maaltijden.

Urenlang staarde Wybo naar de hemel. We vliegen de zon achterna, concludeerde hij. Hij vroeg zich af, hoe snel het vliegtuig vloog en vroeg het aan een passerende stewardess, die het niet wist.

‘Ik merkte dat je een beetje bang was tijdens het opstijgen.’

Wybo knikte.

Ze nodigde hem uit om de cockpit te bezoeken, zodat Wybo over Marina en zijn vader heen moest kruipen. Eugene schrok wakker en begon te mopperen over zoveel brutaliteit.

De piloten zaten achter wanden vol metertjes en met zelfs de contouren van vliegtuigen. Knopjes, toetsen, schermpjes, een brede middenconsole met hetgeen leek op verkorte versnellingspoken van auto's...

Een van de piloten keek over zijn schouder. 'Vind je het mooi?'
Wybo knikte. 'Dat heeft mijn vader misschien wel uitgevonden.'
Nu keek ook de andere piloot achterom. Beiden lachten.
'Wat is je vader dan?'
'Uitvinder. Hij heeft iets uitgevonden, waardoor vliegtuigen harder kunnen.'
'Dat is een mooi beroep.'
'Hoe hard vliegen we?'
'We bereiken zo meteen een kruissnelheid van bijna achthonderd kilometer per uur. Als we geen tegenwind krijgen.'
Wat kruissnelheid betekende, durfde Wybo niet te vragen.
De stewardess bracht hem terug, nadat hij het toilet had bezocht.
Waar gaat dat allemaal naartoe, vroeg hij zich af. Vlagen urine en zwermen drollen, op weg naar de zee, zo zag hij voor zich. Zeevisser is een gevaarlijk beroep.

Na een reis van ruim negen uur, landde het vliegtuig op het vliegveld van Atlanta. Het was donker geworden. Wybo keek naar de rijen lampen langs de start en landingsbanen en de rode lampen op palen, die hem aan kerstmis deden denken, aan de spar die door Marina werd opgetuigd en waarmee hij haar nooit helpen wilde, omdat zijn moeder nooit een kerstboom in huis wou.

Eugene moest zowat door Marina en een stewardess het toestel uitgetild en de trap afgeholpen worden.

Aan de voet van de trap wachtten ze op zijn rolstoel, die uit het bagageruim werd opgehaald. Hij leunde zwaar op Marina. Wybo vreesde, dat zij ieder moment gezamenlijk om zouden vallen.

In de centrale hal wachtten zij op het vliegtuig, dat hen naar Brasilia zou brengen.

Wybo keek door een hoog raam naar de sterren. Alhoewel de stad heel wat zuidelijker lag dan Nederland, lukte het hem, om enkele sterrenbeelden te herkennen. Verheugd om zijn geheugen, wilde hij zijn vader erop wijzen. Die zat scheefgezakt in zijn rolstoel te slapen. Is hij dood, vroeg Wybo zich af. Hij strekte een hand naar hem uit.

Marina bewoog waarschuwend haar hoofd heen en weer.

'Hoelang moeten we nog?'

Marina trok rimpels in haar voorhoofd. 'Nog heel ver, ben ik bang. Eerst vliegen we naar Santiago in Chili en dan moeten we met de bus. De grens over...dagenlang rijden...We overnachten in hotels.'

Enkele uren wachten volgden. Het werd stiller en stiller in de hal. Marina kocht een tijdschrift en een boekje met stripverhalen. Wybo probeerde het Engels in de tekstballonnetjes te verstaan. Marina hielp Eugene naar het toilet en zorgde voor koffie en limonade. De winkeltjes gingen dicht. Rolluiken werden neergelaten. De meeste lampen werden uitgeschakeld. Slechts achter drie balies werkte men nog door. Men telefoneerde, bediende een ponsmachine of sorteerde de inhoud van een kaartenbak.

Als we hier voor dood liggen, merken ze het niet eens, vermoedde Marina.

Ze zag dat Wybo sliep, opgekruld op zijn stoeltje en sloot haar ogen. Eugene kreunde haar een half uur later wakker. Hij wilde opnieuw naar het toilet. Met een lichaam dat hem en haar drie keer zwaarder leek geworden, kwam hij uit de rolstoel en greep zich krampachtig aan de toiletdeur vast.

Hij plofte op het toilet. Walgend vluchtte zij voor zijn flatulenties, die door de pot heen galmden.

De ochtend liet zich aan de horizon zien met mauve en gele strepen.

Personeel kwam de luchthavengebouwen binnen.

Wybo en Marina, verstijfd na een uiterst oncomfortabele nacht, keken naar de vliegtuigen, die taxieden of werden bevoorraad. Autootjes met aanhangers vol koffers reden tussen de toestellen.

Eugene ontwaakte. Hij leek zich nauwelijks meer bewust van zijn omgeving. Als een kind zeurde hij om koffie, pijp en aandacht.

Zijn pijp kon Marina zogenaamd nergens vinden.

Hun vliegtuig en vluchtnummer werden via luidsprekers omgeroepen.

Luchthavenmedewerkers hielden bordjes met vluchtnummers omhoog.

Men bracht de reizigers groepsgewijs naar de trappen.

Marina reed Eugene naar de vliegtuigtrap en wekte hem. Met haar hulp en die van een stewardess, lukte het hem om, beverig stapje voor stapje het vliegtuig in te komen. De stewardess trok aan zijn polsen, Marina duwde in zijn rug,

De rolstoel werd naar het laadruim gereden.

Na de landing in Santiago bleek Eugene zo uitgeput, dat zij twee etmalen in een hotel overnachtten.

Marina bestelde maaltijden, die op zijn kamer werden afgeleverd. Ze nam Wybo en Eugenes portefeuille mee de stad in. Bij een wisselkantoor kocht ze Chileense en Argentijnse peso's.

Er woei gure wind door de straten.

Wybo kreeg het gevoel, niet meer op aarde te zijn, in deze stad, waar hij niemand verstond en niemand hem kon verstaan en waar de seizoenen omgedraaid heersten. Naar zijn gevoel hadden ze zo lang gevlogen, dat het hem niet zou verbazen, indien zij op een andere planeet waren geland.

Hij huiverde in de meegebrachte winterkleding. Marina bracht hem de vervoegingen van de belangrijkste Spaanse werkwoorden bij.

Het lukte Wybo niet om er ezelsbruggetjes voor te vinden. Hij probeerde de werkwoordsvormen door langdurig herhalen te memoriseren.

De daaropvolgende ochtend begonnen ze aan een driedaagse busreis, waarbij ze overnachtten in herbergen en een motel en viermaal moesten overstappen.

Het was bitterkoud, ook in de bussen, waarvan de verwarming slecht of zelfs in het geheel niet functioneerde. Overal lagen sneeuwplekken.

Vaak waren de wegen niet vrijgemaakt en verloren de banden hun grip, zodat de bus een paar keer dwars over de weg kwam te staan.

Wybo raakte ieder besef van tijd kwijt. Daglicht en duisternis namen elkaar onmerkbaar langzaam over. Hij keek niet meer naar de sterren en geloofde er niet in, dat zij ooit San Bariloche zouden bereiken. De stank van zijn vader leek in zijn kleren en op zijn handen te zijn overgegaan.

Marina droeg haar reisontberingen zwijgzaam.

Wybo merkte, dat ze dikke enkels had gekregen.

Eugene had de puf niet meer om over zijn pijp te zeuren. Ook zijn enkels waren dik. Wybo zag door sokken bedekte kwabben over de schoenranden heen puilen.

Zijn vader dronk weinig, at vrijwel niet en sliep meestentijds.

Het kostte hem met Marina's hulp, steeds meer moeite om van een toilet bij een benzinestation of een restaurant gebruik te maken.

Om zijn broeksgulp heen verschenen telkens vochtvlekken. Hij stonk naar oude urine.

De autobussen gromden over hellingen, stegen en daalden via smalle bergweggetjes, over onbewaakte spoorwegovergangen, verharde en onverharde wegen, stukken autoweg vol enorme kuilen en zelfs door riviertjes heen. Met vlagen woei de stank van verbrandde diesel via de

geopende zijraampjes naar binnen. Af en toe stopte de chauffeur bij een halte, waarbij passagiers met balen en zakken naar binnen klommen en zich door het gangpad persten en volkomen klem kwamen te staan.

De paspoortcontrole aan de grens leverde een oponthoud van meerdere uren op, omdat Argentijnse douaniers het nodig vonden de bagage van de passagiers te doorzoeken. Men wilde Eugenes telescoop in beslag nemen. Marina wist ze om te kopen.

Aan het eind van de derde middag na de landing in Santiago en busreizen van in totaal ruim dertienhonderd kilometer, passeerden ze een klein vliegveld en naderden ze een stadje in Argentinië, waarvan de daken en straten met sneeuw bedekt waren en dat aan de voet lag van grijze bergen, met witte toppen, die glansden in de zon. De gebouwen wierpen lange schaduwen, onder een glasheldere hemel.

Marina keek naar een bord, dat aan de rand van de weg stond.

SAN CARLOS DE BARILOCHE

‘We zijn er’, klonk het als een zucht van verlossing.

Ze reden langs een vliegveld, een kleine kathedraal, bedrijfspanden, een plein en onder een kabelbaan door. De huizen en gebouwen maakten een Midden-Europese indruk, met hun witgepleisterde, met balken doorkruiste gevels.

Eugene bleek zo uitgeput en gehydrateerd, dat hij niet meer kon staan en wartaal uitsloeg, zodat Marina de buschauffeur te hulp riep om hem de bus uit te krijgen en op een bankje te tillen.

De chauffeur ging ervandoor, nadat hij de rolstoel uit de bagageruimte had getrokken.

Marina zocht medische hulp door voorbijgangers aan te spreken. Men sprak uiteraard Spaans, dat snel en in dialect werd gesproken en waarvan ze bijna niets begreep en eveneens Duits, dat ze heel behoorlijk leek te beheersen en dat door sommige voorbijgangers werd verstaan.

Die gaat eraan, dacht Wybo, het roerloze lichaam van zijn vader beschouwend. Diens gezicht zag lijkwit. Vreugde noch verdriet voelde Wybo bij dit vooruitzicht.

Eugene werd, half bij bewustzijn, door een ambulance opgehaald en naar het plaatselijke ziekenhuis gebracht, dat even buiten Bariloche lag. Hij werd meteen opgenomen en kreeg een infuus.

Marina en Wybo reisden achter hem aan in een taxi.

Zij wachtten totdat Eugene weer geheel bij bewustzijn was en hij van de verpleegsters een wasbeurt had gekregen.

Als een bleke etalagepop lag hij uitgestrekt onder een laken, de handen erop gevouwen, alsof hij opgebaard lag.

Hij opende zijn ogen en keek Marina boos aan, alsof zij de schuld was van zijn lijdensweg.

‘Je moet mijn broer bellen. En mijn ziektekostenverzekering.’

Marina knikte. ‘Wij zoeken een hotel op. Ik kom morgenochtend weer.’

Ze had zakelijk, zelfs kortaf gesproken, draaide zich om, nam Wybo bij een hand en verliet het ziekenzaaltje.

Marina zag er afgepeigerd uit. Ze had het gevoel ieder moment in elkaar te kunnen zakken van vermoeidheid. Van het gesjouw met Eugene had zij zich geforceerd en rugklachten gekregen.

Ik zou zonder hem en met Wybo of zonder die jongen terug kunnen vliegen, overwoog Marina.

Ik heb geen zin meer om voor hem te zorgen, met dat eeuwige gekanker van hem. Hij stinkt de hele tijd naar zweet, stront en pis. Ik heb geen zin meer om hem aan te raken, laat staan om hem te bevredigen. Ik wil niet eens meer bij hem in de buurt zijn.

Marina huiverde bij de gedachte aan zijn door ziekte of begeerte trillende vingers, waarmee hij soms haar lichaam betastte, terwijl ze hem plezierde, zodat ze menigmaal moest dreigen ermee te stoppen, als hij die tengels niet thuishield.

Ik zal me er toch toe moeten zetten, om voor de klas les te gaan geven, besloot zij. Dan verdien ik genoeg om zelfstandig te gaan wonen. Dit wil ik niet langer, met niemand.

Mijn zusjes hebben betrouwbare mannen gevonden, met een goed salaris.

Ik woon bij zo iemand in. Betrouwbaar met een goed pensioen. Hij zou me graag als vrouw willen. Hij is bijna oude genoeg om mijn grootvader te kunnen zijn.

‘Nou gaan we zeker terug’, hoopte Wybo, terwijl zij op weg waren naar de uitgang.

‘Ik denk het wel. Maar niet langs dezelfde route. Zo’n verschrikkelijk busreis kan je vader niet nog een keer aan. Ik ook niet trouwens. We kwamen toch voorbij een vliegveld daarnet? Misschien kunnen we daar vliegtickets kopen.’

Ze duwde een trolley, waarop drie reiskoffers en een langwerpige kruising tussen een tas en een foedraal, waarin zich de telescoop en het statief bevonden. Wybo hielp haar met duwen.

In de hal van het ziekenhuis troffen ze een rij telefooncellen aan.

‘Muntjes heb ik niet’, verzuchtte Marina.

Ze liepen naar buiten en vonden even verderop een koffiehuis, alwaar men Duits sprak en zij een maaltijd gebruikten. De menukaart was tweetalig: Spaans en Duits. Marina legde haar voeten op de stoel tegenover haar.

‘Misschien kunnen we morgen al weg’, zei Wybo.

‘Misschien wel. En als dat niet zo is, moeten we proberen te genieten van onze tijd hier.’ Marina klonk niet overtuigend.

Ze duwden de trolley terug naar de hal.

Ondanks trui, muts en winterjas huiverde Wybo van de kou. Zelfs in de hal ademde hij wolkjes uit.

Hij zag, dat de enkels van Marina hun normale omvang hadden teruggekregen en keek door de hoge raampartijen naar buiten. Hoe komt het ook alweer, dat het hier winter is, vroeg hij zich af. Na enig gepieker herinnerde hij zich, dat de aarde heel langzaam wiebelde in haar tocht om de zon, zoals Eugene hem had duidelijk gemaakt. Dat heb ik zonder ezelsbruggetje onthouden, drong het tot hem door. De hemel was stralend helder. Hij nam zich voor om hoe dan ook en ongeacht waar zij zich die avond zouden bevinden, de telescoop uit de reistas te halen en de sterrenhemel te bekijken, zo nodig zonder toestemming van zijn vader.

Marina gebruikte de muntjes, die zij als wisselgeld in ontvangst had genomen, om de broer van Eugene te bellen.

Wybo hoorde haar eerst in het Duits en vervolgens in het Nederlands praten.

Marina verbrak de verbinding en probeerde tevergeefs Eugenes ziektekostenverzekeraar te bereiken.

Ze liet zich met een zucht van opluchting op het stoeltje naast Wybo zakken.

‘Ferdinand komt ons ophalen. Hij is ongeveer een kwartier onderweg.’

‘Pappa zal wel niet mee mogen.’

‘Nee, daar is hij nog te ziek voor.’

Ze leunde voorover, plaatste de handen in de zijden en boog licht achterover, alsof ze als zwangere haar rug wilde ontlasten.

Ze brachten de tijd door met kaartspelletjes.

Na ruim twintig minuten stopte een lange, zwarte personenauto bij de ingang.

Een rijzige man, die een wollen jas met bontkraag en een zwarte hoed droeg, stapte uit. De gelijkenis met Eugene was treffend.

Hetzelfde grote hoofd, de grijze krullen en de lange neus. Op die neus stond een veel grotere bril. Eronder strekte zich een breed, smal snorretje uit. Hij passeerde de draaideur en keek om zich heen. Marina kwam overeind en liep hem tegemoet. Handschuddend stelden ze zich aan elkaar voor, om vervolgens naar Wybo te wandelen.

‘Zo, dus jij bent mijn neefje Wybo’, sprak Ferdinand in vrijwel accentloos Nederlands, met een stem die veel dieper klonk dan het lijzige geluid, dat Eugene voortbracht.

‘Ja meneer.’ Hij keek Ferdinand nieuwsgierig aan en stak zijn hand uit. Zijn oom leek hem jonger dan zijn vader.

‘Zullen we Eugene opzoeken?’ stelde Marina voor.

Met zwierende pas liep zijn oom naast Marina in de richting van de ziekenzalen.

Wybo duwde de kar met bagage erachteraan.

‘Een hotel? Welnee. Ik wil er niet van horen! Jullie logeren in het gastenhuis!’

‘O ja, dat zei Eugene. Was ik vergeten.’

‘Wat mankeert hem eigenlijk?’

‘Hij is uitgedroogd.’

Marina begon uitgebreid over de verschrikkingen van de reis, zonder Eugene te sparen.

Wybo geneerde zich, ondanks de hekel die hij aan zijn vader had. Hij werd boos, omdat ze hem niet hielpen, stopte en duwde met inspanning van al zijn krachten de trolley omver. De koffers en het etui schoven over de vloer.

Het stel keek verbaasd om.

‘Sorry. Ik kon het niet helpen. Het is erg zwaar allemaal.’

‘Je vader heeft gelijk. Handig ben je dus inderdaad niet’, mopperde Marina.

‘Laat mij maar even’, kwam Ferdinand tussenbeide. Hij trok de trolley overeind en laadde er de bagage op. De rest van de wandeling duwde hij de vracht. Marina trippelde naast hem.

Wybo slenterde een eindje achter ze aan.

‘Rotwijf. Je bent al net zo erg als pappa’, fluisterde hij.

‘Zo broertje! Hoe is het nou met jou?’
 Eugene keek zijn broer verbaasd aan. ‘Dag Ferdinand’, klonk het zachtjes en afgemeten.
 Ferdinand tilde een stoel tot naast het bed en ging zitten.
 Marina en Wybo gingen aan het voeteneinde staan.
 Hij nam zijn hoed af. ‘Wat is er met je gebeurd?’
 Dat heeft hij toch al van haar gehoord, dacht Wybo.
 ‘Ik ben vermoeid geworden door die ellenlange reis. Ik heb te weinig te drinken gehad van Marina.’
 ‘Hij heeft multipale sclerose en dan slaap je heel veel’, vulde Marina aan.
 ‘Dat weet ik. Eugene heeft me teruggeschreven. Hoe zijn jullie dan gevlogen?’
 Eugene probeerde dat uit te leggen, maar haperde zozeer, dat Marina het van hem overnam.
 Verbaasd keek Ferdinand van de een naar de ander. Hoofdschuddend begon hij een betoog, dat erop neerkwam, dat zij beter vanuit Atlanta naar Rawson hadden kunnen vliegen, met een korte tussenstop en dan een vlucht nemen, die hier zou landen, want Bariloche beschikte over een klein militair vliegveld, waar ook burgertoestellen mochten landen.
 ‘Dat was dus niet slim van je, broertje! Je had hier makkelijk twee dagen eerder kunnen zijn. En aanmerkelijk goedkoper, denk ik.’
 Geërgerd en gegeneerd keek Eugene door het raam.
 Wybo grijnsde.
 ‘En wat nou?’ vroeg zijn jongere broer.
 ‘Ik wil hier weg. Ik voel me al een stuk beter.’
 Ferdinand stond op en verliet het zaaltje, om met een van de artsen terug te keren. Zij voerden een gesprek in het Spaans, waarna Ferdinand vertaalde, dat hij zijn broer mee mocht nemen, als Eugene een verklaring ondertekende, die de artsen en het ziekenhuis vrijwaarde van medische aansprakelijkheid.
 Een verpleegster verwijderde het infuus en hielp Eugene in zijn kleding. Marina haalde zijn winterjas uit de bagage en wierp hem die op schoot.
 Verbaasd keek hij haar aan, terwijl hij zich erin werkte.
 ‘Waar is mijn muts?’
 ‘Die heb ik niet ingepakt.’
 ‘Straks vat ik nog kou.’
 Ferdinand nam zijn hoed af en drukte die stevig op zijn broers hoofd.

Marina duwde de rolstoel. Eugene hing er scheef in, met een gelaat wit als meel. Ferdinand liep naast haar en duwde de trolley.

Ze waren in een vrolijk gesprek gewikkeld.

Wybo kwam erachteraan geslenterd, met zijn handen in zijn zakken.

Grote mensen zitten ingewikkeld in elkaar, vond hij.

Over een paar jaar ben ik ook zover.

Daar zag hij nog meer tegenop, dan het door hem verafschuwde schaamhaar, dat zich reeds aandiende in de vorm van donshaartjes op zijn onderbuik en dat hij van Marina had gezien en ook van zijn vader, toen die uit bad oprees, nadat Wybo nietsvermoedend de badkamer in was gelopen.

Wat is toch het nut van die afzichtelijke zwarte en grijswitte haardotten, vroeg Wybo zich af. Het opvangen van gemorste urine?

Plukken begroeiing in de oksels vond hij nog wel te verdragen.

Zo'n snorretje als dat van zijn oom zou hem wel bevallen.

Ferdinand reed langs de zuidelijke oever van het Nahuel-Huapimeer, dat zich naar het noordwesten helderblauw uitstrekt tot aan met besneeuwde naaldbomen bedekte heuvels. Hierachter verhief zich de grijsblauwe, met witte toppen bekroonde Andes.

‘Kijk Wybo, hier kunnen we zwemmen!’ riep Marina.

‘Zou ik niet doen’, adviseerde Ferdinand. ‘Het water is hooguit een graad of tien, in deze tijd van het jaar.’

‘San Bariloche lijkt wel een Duitse of Oostenrijkse stad’, vond Eugene, die naast zijn broer zat.

Ze reden langs vliegveld, kerk en plein.

‘Veel immigranten die hier wonen komen uit Duitsland, Oostenrijk en Noord-Italië’, vertelde Ferdinand.

Boven een gebouw met een boogportaal wapperde een Duitse vlag.

Ze reden langs enkele lage gebouwen en pakhuizen en waren het stadje uit. Links zagen ze een schapenfarm en een fabriek met een rokende schoorsteen.

Ferdinand bleef een paar kilometers langs de oever rijden, om bij een kruising linksaf te slaan en een onverharde weg te volgen.

Voorzichtig stuurde hij door dooisneeuw en over heuvels heen.

Daar werd zijn haciënda zichtbaar. Het was een gebouwencomplex zonder verdiepingen, met lange glooiende daken en hoge, rokende schoorstenen, omringd door gebouwen, schuren, stallen, omheinde zandvelden, een groentetuin en weilanden.

Enkele gaucho’s waren met de paarden bezig.

‘Chileense Corralero’s, perfecte veedrijver paarden. Ook als rijpaard zijn ze prima. Ik heb er momenteel vijftien. Ik gebruik ze zelf en ik fok ze ook voor de verkoop’, sprak Ferdinand met trots.

Zwarte elektriciteitskabels liepen als aftakking vanaf de weg, via houten palen naar een energiehuisje, dat in de buurt van het hoofdgebouw stond.

In de weilanden graasden honderden zwarte en bruine koeien, kalveren en met lange hoorns gewapende stieren.

‘Ziehier mijn domein, beste mensen. Honderdachtenzeventig hectaren. Meer dan driehonderd stuks vee. Ik heb pakweg dertig man in dienst en zowat het dubbele ervan tijdens de lente en de zomer, als er runderen naar de slacht moeten en de kalfjes geboren zijn.’

Grijnzend keek hij zijn broer aan, die snel zijn blik naar rechts richtte,

zonder dat daar iets bijzonders te zien was.

‘Gaan die stieren nooit met elkaar vechten?’ wilde Wybo weten.

‘Als de koeien tochtig zijn, zijn er wel eens schermutselingen. Soms raakt een stier gewond. Die schiet ik dan af, als de veearts niets meer kan doen.’

‘Is dat nou niet te koud voor die dieren?’ vroeg Marina.

‘Ze komen oorspronkelijk uit Noord-Amerika. Dus ze zijn echt wel wat gewend. Ze leven het hele jaar buiten. Nooit problemen mee. Ik heb wel halfopen schuren laten neerzetten, waar ze voor de sneeuw kunnen schuilen.

Marina keek naar de paarden, waarvan er een gezadeld werd.

‘Ik zou heel graag paardrijden.’

‘Heb je dat ooit gedaan?’

‘Mijn vader was paardenfokker. Ik heb als kind vaak gereden.’

‘Morgen gaan we rijden, jij en ik’, beloofde Ferdinand.

Eugene keek naar zijn broer. ‘Ik heb mijn telescoop bij me. Ik zou morgenavond de sterrenhemel willen bekijken.’

‘Gaan we ook doen! Dat firmament is hier nog veel indrukwekkender dan dat van het noordelijk halfrond. Het is deze maanden wel vaker bewolkt dan anders.’

Hij reed langs een openstaand hek en tussen omheinde velden door, passeerde de hoofdingang van de haciënda en het hoofdgebouw en parkeerde ongeveer vijftig meter verder voor een vrijstaand, stenen bijgebouw.

‘Alsjeblieft, beste mensen. Dit is jullie onderkomen.’

Ferdinand stapte uit en tilde de bagage uit de kofferruimte.

Marina klapte de rolstoel open en liet Eugene zonder hulp erin plaatsnemen.

Opnieuw schonk hij haar een verbaasde blik.

Ze duwde hem nog wel naar binnen, nadat ze Ferdinands hoed van zijn hoofd had geplukt en teruggegeven.

Het gastenverblijf bestond uit een woonkamertje, drie slaapkamers, een keukentje en een sanitaire ruimte, alles gelijkvloers.

Ferdinand liet met behulp van petroleum de houtkachel branden en legde aan Marina uit, hoe ze het best een langdurig vuur moest stichten. Hij wees haar een smalle ruimte, waar opeengestapelde houtblokken lagen.

‘Hebben jullie zin in een flinke maaltijd? Die bagage uitpakken kan toch later wel.’

‘Ik ben wel erg moe’, klaagde Eugene. ‘Ik zou wat willen rusten.’
‘Slapen kan je vannacht doen’, vond zijn broer.
‘Vind ik ook’, viel Marina hem bij.
Onverstaanbaar mopperend werd hij door haar naar buiten gereden.
‘Ik heb het koud!’ riep hij.
Marina negeerde zijn klacht.
Wybo, die een geweer aan een van de muren van de woonkamer zag hangen, vroeg aan zijn oom of hij ermee schieten mocht.
‘Waar zou je op willen schieten?’
‘Op mijn vader bijvoorbeeld.’
Ferdinand lachte schallend. ‘We zullen wel zien, jongen. Er zwerft hier heel wat wild: alpaca’s, poema’s, Argentijnse wolven...’
Het gezelschap wandelde over een grindpad, in de schemering naar de haciënda.
De paarden waren naar de stallen gebracht. Men hoorde ze snuiven en rook paardenmest. Sigaret rokende gaucho’s groetten hen, door aan de randen van hun hoeden te tikken. Het waren pezige kerels, die slappe hoedjes droegen.
Ferdinand onderhield zich met hen in het Spaans en betaalde met loonzakjes en bankbiljetten uit een dikke portefeuille, waarop ze naar pick-ups en kleine motorfietsen wandelden om huiswaarts te rijden.
Een gezette vrouw met zwarte, opgerolde vlechten kwam uit de haciënda tevoorschijn en stelde zich glimlachend voor als Corin, een van de huishoudsters. Ze sprak redelijk Duits met een Spaans accent, schakelde al snel naar het Spaans over en verwees hen naar de eetkamer.
In huis hing de lucht van gebraden vlees.
Ferdinand hing zijn hoed aan een kapstok in de hal.
Men ging aan de kale eettafel zitten. Ferdinand knipte een plafonniere aan en nam plaats aan het hoofd ervan.
Zijn broer werd rechts van hem geparkeerd.
‘Nou beste mensen, van harte welkom in mijn domein!’
‘Wat stinkt het hier’, vond Eugene.
‘U zal uzelf bedoelen’, liet Wybo zich ontvallen.
Marina schoot in de lach.
Volkomen overrompeld door die brutaliteit, liet Eugene sprakeloos zijn onderkaak zakken.
‘Dat kan toch wel een stuk beleefder tegen je vader’, vond Ferdinand.
Hij fronste de wenkbrauwen.